

A BÁNYA

BÁNYÁSZATI, IPARI, KERESKEDELMI ÉS PÉNZÜGYI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Dalszínház-u 8. Telef. n 23-33. Előfizetési árak: Egész évre 10.— K. Fél évre 5 — K. Egyes szám ára 30 fillér.	Főszerkesztő: Vécsey István Szerkesztik: Apsay V János és Dr. Makai Aladár Megjelenik minden vasárnap	Hirdetési feltételek: Minden szó 4 fillér Kövér betűvel 8 „ Egész oldal, 1-szeri közlés 80 kor. Fél oldal 1-szeri közlés 40 „
---	---	---

Bányászatunk fejlődésének akadályai.

Komor gondolatok nyugtalanítanak, amikor látjuk — legkedvezőbb körülmények közt is — egyre pangó, csupán tengődő bányászatunk állapotait.

A Bánya törekvéseinek legelseje lévén bányászatunk fejlődését előmozdítani, kötelességünk rámutatni azokra az okokra, melyek nemcsak rossz hírnevét keltik, de sirját is ássák a magyar bányászatnak.

Vegyük csak sorra és a legmélyebben fekvő okokat.

Hogy bányászatunkról keveset tud a világ, s még kevesebbet Magyarország — egyik legjelentősebb oka a vállalkozó, *reális tőke hiánya*. Mert amit nálunk bányavállalkozás alatt értenek, az egyszerűen mese, s akik ismerik a viszonyokat, keményebb kifejezést is találhatnak rá.

Nálunk ugyanis nem arról van szó — a legtöbb esetben — hogy valaki komolyan minden hátsó gondolat nélkül, egy reális bányai partelepét létesítsen, hanem a legfőbb cél az, hogy mindenáron és mielőbb meggazdagodni.

Nálunk pincér, lókupec, útmester és kefékötő egyaránt bánzaszakértő. Mind vesz és elad.

És az idegen tőke, melynek beözönlését annyira óhajtjuk — nem egyszer próbálkozott is, hogy megvesse lábát a magyar bércek alján, de póruj járt.

Csak egy esetet említünk fel, mely a Felvidéken történt. Gazdag aranyércről volt szó. A francia tőke megbizottai a helyszínen személyesen akartak meggyőződést szerezni az ércek gazdaságáról és mintát is vettek magukhoz. De az érdekelteknek gondjuk volt rá, hogy a megbizottak mintáit felcserélve, olyat tegyenek helyükbe, melyekre aztán azt mondták Párisban, hogy minden pénz rendelkezésre áll. S amikor nagy befektetéssel megindult az üzem, kiderült,

hogy a remélt gazdag arany tellérek — a holdban vannak. És ehez hasonló hány esetet tudnánk még felsorolni?

Nem csoda tehát, ha az idegen tőke szívesebben megy a Fidsi-szigetekre, vagy a fanatikus marakkóiak közé, mert ott — sajnos — több tisztességre és nagyobb biztonságra számíthat.

És mit csinál a hazai tőke? Táplálja az uzsorás szövetkezeteket, vagy most legújabbban „parcelláz“ Kényelmes berendezkedés az igaz, de nem szolgálja a kultúrát, nem teremt jólétet, nem segíti elő az általános, tisztességes meggazdagodást.

Pedig volna tere ahol mindent elérhetne s ez a bányászat.

Nem kellene számítani mindjárt gazdag osztalékokra; minél kevesebb tönkrement existenciájú igazgatósági tag nélkül a legreálisabb alapokra fektetve üzletkörét, bármely bányavállalat virulni fog Magyarországon. És az állam ne támogasson derűre-borura minden iparvállalatot, *mert ez megöleje a függetlenségre, az önnállóságra való törekvésnek, sőt valósággal támogatja a bűnös üzelmeket.*

A magyar tőke változtassa meg tehát eddigi politikáját s virágoztassa fel bányászatunkat.

De még egyre akarunk rámutatni, ami bányászatunkra igen káros következményekkel jár, s ez a magyar sajtó egy részének lelkiismeretlensége és bűnös könyelműsége.

Csak a legutóbbi napokban nyilvánosságra került Meisels-féle ügyre utalva, konstanálnunk kell, hogy szenzációkat hajhászó némely lapjaink valóságos csapással sujtják bányászatunkat. Egy meggondolatlan ember elhirtelenkedett cselekedetéből botrányt fujnak fel s képesek minden alapos ok nélkül egy virágzó bányai partelepét jó hírnevét tönkre tenni. Mit szól ehhez a külföld, mely Bécsen át aztán valóságos rémregényeket olvas a magyar bányászat állapotairól.

Éppen azért mindaddig, míg a magyar sajtó nem méltányolja s nem ismeri fel bányászatusunk nagy nemzetgazdasági jelentőségét, nem veszi hatalmas pártfogásába a felvirágoztatásán munkálkodókat, mindaddig, míg a magyar tőke, állam és társadalom karöltve nem siet bányászatusunk támogatására: rossz a hírnevünk s milliókat érő nemzeti vagyon parlagon hever a föld gyomrában.

Szerencse fel! Jöjj s vezesd uj, viruló korszak elé a magyar bányászatos!

Az állam szénbányászata.

Irta: Balkay Béla dr.*

A kormány sokatigérő kedvezményezéseinek legujabbját, a kincstári szénbányászatos inaugurálását igen ellentétes módon itélik meg az érdekelt körök. Nagyobb részük sokat vár tőle, a kisebbik jóformán semmi jót. Miután pedig az eredmény szavazattöbbséggel el nem dönthető és a hozzáértők mély hallgatásba merülnek, mint akik senkinek a kedvét szegni nem akarják — szükségesnek látjuk ennek az érdekes, de költségesnek ígérkező kísérletnek eshetőségeit valami példán vizsgálni.

A kincstár hazai fémbányászatos erre különböző okokból nem alkalmas, melyek közül elegendő arra rámutatni, hogy a kérdést menten eldöntené, még pedig a kormány terveivel ellenkező irányban.

Szerencsére azért még sem kell messzire mennünk. Anglia, noha ott a konzervatív irány igen erős és gyakran kerekedik fölül; Franciaország, ámbátor ott a szocialisták hatalma egyre növekedik; az amerikai Egyesült-Államok, ahol az állami hatalom mostanában a termelés minden ágába belenyul ugyan, de a bányászatos eddig minden beavatkozástól megkímélte, mind ezek nem szolgálhatnak például, mert egyáltalában nincs állami bányászatos, habár a bányászatos államosítása, mint a kollektív termelés kezdete, a szocialisták-nak állandó jelszava és sokféle egyéb okból a konzervatív pártoknak is vesszőparipája, amint Németalföldön az államosítás első szemérmes kísérlete és Ausztria keresztény-szocialistáinak rivalgása is bizonyítja. Oroszország szénbányái a távoli keleten kizárólag sztratégiai céloknak szolgáltak és említésre azért is alig érdemesek, mert ma már csak történelmi emlékszámba mehetnek.

Itt van azonban Poroszország, e minta-állam és annak mintaszerű bányászatos egyáltalában nem kifogásolható példa, hanem olyan, amelyen okulhatunk. Némrégiben jelent meg kincstári bányaművelésének az 1906/7. költségvetési évről szóló statisztikája és a porosz képviselőház most tárgyalta az 1908/9. évi költségvetésnek erre vonatkozó cimeit, valamint a kincstári szénbányák beruházásaira szolgáló új kölcsönt; ezekből tehát megbízható képet állíthatunk össze magunknak.

Mielőtt azonban erre rátérnénk, kívánatosnak látszik visszapillantani az 1906. esztendőben a szénbányászatos helyzetére általában, hogy ezen az alapon a porosz kincstári szénbányászatos elért eredményeit

pontosabban megállapíthassuk. Az 1906. esztendő végtől- végig igen kedvezett a világ összes szénpiacainak. Az egész német birodalomban a szén forgalma az év első negyedében igen élénk volt és a kiállított vasuti kocsik száma addig soha el nem ért magasságra emelkedett. A második negyedben a rajna-westfáliai szénvidék nem tudott a keresletnek megfelelni, noha a bányák a végsőig megfeszítették szállító erejüket. A szén-szindikátus angol közszen beszerzésével iparkodott a széninségnek elejét venni. A nagyolvasztók fokozott termelése folytán a kocsz kereslete is fölötte megnövekedvén, nem volt teljesen kielégíthető. Felső-Sziléziában a szén-szállítás hasonlóan igen kedvező viszonyokat mutatott. A bányák az előző esztendőhöz képest jelentékenyen emelheték termelésüket. A kivétel Oroszországba, Ausztriába és Magyarországha az első negyedit is meghaladta. A harmadik negyedben is megmaradt állandónak a szénbányászatos kedvező helyzete. A nyári idő ellenére az összes iparágak erős elfoglaltsága folytán a szén kereslete végig élénk volt. A világ összes országainak vas- és acélfogyasztása emelkedvén, nagy megrendeléseket vont maga után valamennyi vasat termelő országban. Ennek következtében a közszen kivétele szintén kedvezően alakult. Az esztendő utolsó negyedében sem állott be változás; az erős kereslet az azt kísérő jelenségekkel, az erők végsőig fokozott megfeszítésével, hiánnyal munkaerőben és nyersanyagokban, hosszú határidőkkel a szállításban, — az esztendő végeig változatlanul tartott. Az egész Németbirodalom közszen-termelése az előző év 121.298.607 tonnájával szemben 137.117.926 t-ra, vagyis 15.819.319 t-val, tehát 13.04%-kal, a közszen átlagos értéke a termelés helyén pedig 8.93 márkára, vagyis 0.27 márkával, 3.11%-kal emelkedett.

Ebből a mennyiségből Poroszország 128.295.948 t-t termelt az 1905. évi 113.000.657 t-val szemben s így az emelkedés itt 15.295.291 tonna, tehát 13.53%, míg az érték tonnánként 8.79 M, tehát az előző esztendővel szemben szintén 0.27 M, ami azonban már 3.17% emelkedésnek felel meg.

Ezek az országos eredmények a porosz állam-kincstár közszenbányáinál a következőleg alakultak:

Termelés tonnákban	1905/6.	1906/7.	%
közszen ...	17.873.588	18.388.883	+ 2.88
barnaszén	418.407	409.120	- 2.22
értéke márkában	1905/6.	1906/7.	%
közszen ...	185.222.093	198.040.370	+ 6.92
barnaszén	1.259.784	1.234.160	- 2.03

A kincstári szénbányákban dolgozó munkások száma volt:

	1905/6	1906/7.	%
közszennél ...	71.947	75.517	+ 4.96
barnaszénnél	548	539	- 1.64

Ezekből az adatokból az tűnik ki, hogy Poroszország közszen-termelésének 13.53%-os átlagos emelkedésével szemben a kincstár közszenbányái csupán 2.88%-kal termeltek többet, noha munkásaik száma 4.96% emelkedést mutat, míg termelésük értéke mindkét arányszámnál jóval nagyobb, 6.92%-os emelkedést ért el, úgy hogy a termelés értéke négy és félszer kisebb az országos átlagnál, az értékben azonban az emelkedés még egyszerűen akkora, mint az országos átlag; tehát a kincstári bányák nem tartottak ugyan lépést a többiekkel a termelés fokozásában, bár munkásaik száma emelkedett, de jóval drágábban termeltek, mint a többiek.

* „Magyar Pénzügy“ 13. sz.

Ennek az utóbbi következtetésnek helyes voltát megerősíti, hogy az összes kincstári bányá- és kohóművek 27.444,848 (1905/6: 30.651,588) M nyeresége 3.206,740 M-val maradt el az előző év mögött és mégis 2.842,348 M-val haladta meg az előirányzatot, valamint hogy Delbrück miniszter a költségvetés tárgyalása alkalmával ismételtén kénytelen volt elismerni, hogy a kincstár magasabb áron adta a kőszén, mint a többi bányák — amint azt alább részletesen közöljük.

A kincstári bányá- és kohóművek nyereségét az utolsó tíz esztendőről az alábbi számok mutatják márkákban

1897.	26.672,630	1902.	33.970,279
1898.	30.053,466	1903.	24.272,541
1899.	37.261,782	1904.	27.659,200
1900.	47.056,859	1905.	30.651,588
1901.	41.273,138	1906.	27.444,848

A figyelmes szemlélőnek e számsorból rögtön szemébe tűnik, hogy a kincstár kitünően kihasználta nemcsak a kedvező konjunkturát az 1899. és 1900. években, de a krízis siettetésében is részt vett, amikor a válságos 1901. évben is fentartotta az előző esztendők kötéseiben elért magas árakat, mert ha ezt a három rendkívüli esztendőt kikapcsoljuk, a kincstári művek átlagos évi hozadéka alig haladja meg a 28 millió márkát és ezt az összeget 1899-ben 32.1⁰/₀-kal, 1900-ban 67.9⁰/₀-kal és 1901-ben is még 46.4⁰/₀-kal haladta meg az eredmény.

Ha már most részleteiben vizsgáljuk az 1906. év kőszéntermelésének eredményeit, Poroszország különböző szénvidékein a következő adatokat találjuk

	1.	2.	3.	4.	5.
	Termelés t-ban	Veszteség t-ban	Veszteség %	Maradt t-ban	Egy t. érteke M-ban
a) Szilézia ...	35.062,712	2.752,844	7.85	32.309,868	7.74
b) Szászország	1.56	2,246	21.16	7,314	7.27
c) Hannover	551,442	40,974	7.26	510,468	9.96
d) Hessen-Nassau ...	197,136	18,570	9.17	178,566	12.65
e) Westfália és a Rajna jobbpartja	76.811,054	3.485,760	4.53	73.325,294	8.75
f) a Rajna balpartja	15.663,044	1.890,258	12.06	13.772,786	11.31
Összesen, ill. átlag	128.295,948	8.190,672	10.33	120.105,276	8.78

E táblázatra vonatkozólag mindenekelőtt meg kell jegyezni, a 2. hasáb a bányaművek saját fogyasztását és az üzemmel járó veszteséget, az 3. pedig a szén értékét a termelés helyén tünteti fel.

Az üzemi célokra elfogyasztott szénmennyiség, valamint a veszteség legnagyobb ugyan a Szász tartomány teljesen lefejtett löbejüni medencéjében újra kezdett plötzi kis bányászatnál, mely azonban a nagyszabású német bányászatnál komolyan számba sem jöhet. Ettől eltekintve, legnagyobb az f) alatti rovatban, amely a Saar mentén folytatott, csaknem kizárólag kincstári bányaművelésre vonatkozik. A 9.12⁰/₀ veszteséget feltüntető hessen-nassauai bányászat felében a Schaumburg-Lippe hercegségé, másik felében pedig a porosz kincstáré, mely az üzemet vezeti s teljesen kincstári a hannoveri kőszénbányászat is, míg az e) alatti ugyszólván teljesen, az a) alatti pedig négyötöd részében magánvállalatok kezében van. Ezek szerint tehát úgy a veszteség, mint a termelés költségeit föltüntető érték egyaránt a kincstári bányászatoknál a legnagyobb.

A termelt kőszénből a foglalkoztatott munkásokra esett tonnákban:

F.-Szilézia A.-Szilézia Dortmundi ker. Saarbrücken

1887. ...	328	228	306	246
18. 0. ...	349	202	286	226
1895. ...	345	217	274	226
1900. ...	363	215	271	233
1901. ...	327	195	247	224
1902. ...	309	190	245	226
1903. ...	307	200	261	230
1904. ...	305	207	258	231
1905. ...	314	208	252	233
1906. ...	334	215	284	232

Nem szólva a kisebb jelentőségű alsósziléziai kőszénbányákról, a saarbrückeni kincstári bányászat ezek szerint következetesen a magánvállalatok mögött maradt ebben is és bár az összes kincstári szénbányákat összevéve, az 1906. év kőszéntermeléséből egy-egy munkásra 243.5 t esik az előző évi 248.4 t-val (— 1.97⁰/₀) szemben, az is jelentékenyen elmaradt a 274 t-át (+ 9.3⁰/₀) tevő országos átlaggal szemben és amíg Felső-Sziléziában 6⁰/₀, a dortmundi kerületben 12.7⁰/₀ emelkedést mutat a termelésnek egy munkásra eső évi mennyisége, addig a saarbrückeni kincstári bányászatnál 0.4⁰/₀-kal hanyatlott.

A szén átlagos értéke Felső-Sziléziában 7.74 M, a dortmundi kerületben 8.75 M, Saarbrückenben 11.85 M, az összes kincstári művek átlagában 10.77 (1905-ben 10.36) M volt, míg az országos átlag 8.79 M-át tett ki tonnánként.

Az előzőkből azt kellene következtetni, hogy a nagy termelési költségekkel dolgozó kincstári bányákban a tisztviselők és munkások helyzete különösen kedvező; az alábbi adatok azonban ezt a föltevést nem igazolják. A munkások tiszta keresménye kitett átlagosan márkákban:

	Műszakint	Az emelkedés %	Egész esztendő	Az emelkedés %
Felső-Szilézia	3.33	0.15	4.71	924 57 6.57
Alsó-Szilézia	3.05	0.11	3.74	924 42 4.76
A dortmundi ker.	4.37	1.24	8.43	1402 216 18.21
Aachen vidékén	4.41	0.33	8.08	1354 129 10.63
A Saar vidékén	3.38	0.08	2.10	1146 32 2.87

A tisztviselőkre vonatkozólag a következő adatok állanak rendelkezésre:

	Átl. számuk	Fizetésük össz. (M-ban)	Fejenként átl. (M-ban)	Egyre a ter. melésből (t-ban)	1000 t-ra tiszt. flz. (M-ban)
Felső-Szilézia	2,852	5,848,991	2,051	14,461	197.20
Alsó-Szilézia	1,114	2,062,535	1,835	4,815.8	381.73
A dortmundi ker.	8,458	19,512,849	2,307	9,093.25	252.03
Aachen vidékén	471	1,107,898	2,352	4,778.9	492.39
A Saar vidékén	1,231	2,553,778	2,075	9,042.5	229.43

A munkások bére tehát legkevesebbet emelkedett a saari kincstári bányászatnál, de ott jut legkevesebb tisztí fizetés 1000 t-ra és az átlagos tisztí fizetések is csak harmadik helyen áll.

A halálos balesetek arányszáma a Német birodalom kőszénbányászatánál 1000 munkásra 1907, míg a porosz kincstári bányaműveknél az 1906/7. költségvetés esztendejében 1442-ről 3430-ra szökött fel a legutóbbi tömeges balesetek következtében, melyek a Königin Marie bányában 1906. július 30-án 5, a redeni bányában 1907. január 28-án 150, a Gerhard bányában 1907. március 16-án 22 áldozatot követeltek.

BÁNYAJOG.

Ankét a bányatörvény revíziójáról.

Bányászatunk és a földtulajdon.

(Hozzászólás a 4. és 5. kérdéshez.)

IV.

Régiségek. Műemlékek.

De már bizonyosabb nyomokra akadunk azon időponttól kezdve, a midőn a hunok és később a magyarok e földet elfoglalták és rajta a mostani magyar hazát megalapították. Az azután következő állandó harcok, minők legfőként a tatárokkal és a törökökkel folytatott küzdelmek, az itt lakó népet folyton zaklatták, üldöztetésének ideje alatt előlük elbujdósva, magával vitte értékesebb holmiját is és elrejtette oda, hol azt eléggé biztonságba érezte, ő pedig ismét harcba elegyedve legtöbbször elesett s az általa elrejtett tárgyak továbbra is elrejtve maradtak. Mivel ez az állapot nemcsak a külellenség zaklatása, de a csaknem folyton tartó belviszály következtében évszázadokon fennmaradt, miből bizton következtethető, hogy a haza területén igen sok történelmi nevezetességű s most igen nagy régészeti értéket képviselő régiségnek kell lenniük, mely gazdátlanul a földben hever, holott nemzeti muzeumunk régiségtára, összehasonlítva más nemzetekével, csak úgy kong az ürességtől. Épen így a vidéki muzeumok is.

Bármerre jár az ember az országban, minden kis faluban van valami érdekes nevezetesség, mely az akkori nemzeti élet egyes megnyilvánulásáról szól, melyet a szájhagyomány megőrzött és ha a különböző szájhagyományt illő értékére szállítjuk is le, még is kell valami alapjának lennie. A tudományos kutatásnak feladata azok helyességének megállapítása.

Át kell tehát vizsgálni az összes magán- és közönyvtárakat és azon kéziratokat, följegyzéseket, stb. melyek a nemzet akkori életéről, a lezajlott eseményekről szólnak, össze kell hasonlítani az ott lakó nép között még ma is élő szájhagyománnyal s mindjárt meglátjuk, hogy van annak mégis valami alapja. Hiszen természetes is, mert annyi megpróbáltatáson és küzdelmen ment már át e haza és annak népe, hogy minden egyes rögéhez jut egy-egy nevezetes esemény, mely a nemzeti dicsőségről vagy fájdalomról tesz bizonyosságot.

De van-e annak valami nagyobb értelme, hogy ma, a midőn a mindennapi kenyérnek megszerzése képezi legfőbb gondunkat és erre rendezkedtünk be csaknem minden intézményünkkel, hogy a nemzet elrejtett történelmi nevezetességű kincseinek céltudatos feltárására gondoljunk és hogy azt célra vezető intézkedésekkel elősegítsük. Nézetem szerint igen is nagy fontossága van. Mert ezek az elrejtett s eddig legtöbbször véletlenül feltalált kincsek, mindmegannyi részecskéjét képezik a nemzet történelmének s nekünk a nemzet egykori nagyságáról, vagy mondjuk — kicsinyességéről — beszélnek. Mert ha igaz az, hogy a múlt bölcsőjét képezi a jelennek, melyből a jövő életre kél, ugy sok tanulságot meríthetünk azon értéktelennek látszó, történelmi nevezetességgel bíró tárgyakból, melyek céltudatos kutatással a nemzet közkincsévé tehe-

tők. Épen ezért módot kell keresni arra, hogy ez megvalósítható legyen. Ma ugyan néhány dilettánsion kívül alig foglalkoznak beható régészeti kutatással, mert nincs meg a mód és eszköz arra, hogy az emberek eme nagyfontosságú dologgal komolyan foglalkozhassanak, a mennyiben a törvény sem nyújt elegendő védelmet annak sikeres üzhetésére, sőt a véletlenül feltalált régiségeket is igen mostoha kezelésben részesíti, a mikor ezt mondja: „hogy minden ilyen lelet a feltalálás napjától számított 8 napon belül a hatóságnál bejelentendő és ha az valami értéket képvisel három részre osztatik, melyből egy rész illeti a kincstárt, egy a földtulajdonosát, egy pedig annak felfedezőjét. A ki ezt bejelenteni elmulasztja 10—100 koronáig megbüntettetik.“

Sok esetet tudok, a midőn valamely mezei munkás többé-kevésbé értékes leletet talált, melynek érc értéke, de még nagyobb régészeti értéke is volt, amit azonban fel nem ismert, nem tudván a törvény rendelkezését, néhány forintért elkótya-vetyélte, holott, ha a hatóságnak beszolgáltatja, csinos összeget kapott volna érte.

Legtöbb esetben azonban, ha érc értéke nincs, már ott a lelet helyén összetörik. Értékes leletek felfedezése olykor a hatóság fülébe is eljut, ki azt, természetesen, rögtön lefoglalja, legtöbbször azonban már későn, a midőn a közbeeső szemlélők a vámot épen a legértékesebb darabok alakjában abból kivették, de ez folytatódik tovább, mert sajnos nálunk az ilyen leletek még mindig Csáky-szalmájának tekintetnek. Épen azért nem is szívesen szolgáltatják azt be, minek következtében sok történelmi nevezetességű régiség vesz kárba. Ezen pedig csak helyes és gyakorlatias intézkedéssel lehet és kell segíteni.

Eljárás.

Első sorban minden egyes ezzel összefüggő dolog, a pénzügyministerium hatáskörébe utalandó, hogy az eljárás egységessé váljék, ki azután a felfedező kielégítése után további elintézés és kezelés végett az ügyet és ennek tárgyát képező leletet a megfelelő ministerium hatáskörébe helyezi át.

Tulajdonjog meghatározása és tovább eljárás.

Gyakorlati felvilágosítás adandó ugy a hirdlapokban, mint más hirdetések által, falvakban a most szokásban levő kihirdetés útján és ismertetni azon törvényt, miszerint az ilyen leletek nem magán, hanem köztulajdon képeznek, miért is annak felfedezője azt annak feltalálásakor azonnal a hatóságnak bejelenteni és átszolgáltatni köteles. Az átadásakor a felfedező jelenlétében jegyzőkönyv veendő fel, leírva abban az egyes darabok minéműsége, sulya stb. s azok ragszámokkal ellátva a jegyzőkönyvbe pontosan beirandók, melynek egy hiteles példánya a felfedezőnek átadandó.

Világosan értésre kell adni a közönségnek, hogy az értéktelennek látszó leleteket is szolgáltatassák be, s viszont ha aranyból vagy ezüstből való is valamely tárgy, felfedezési díjul érte sokkal többet kapnak, mintha azt bármi módon értékesítenék is.

Erre vonatkozólag hozandó új törvényt szintén a bányatörvény keretében tartom elhelyezendőnek, mert ezzel függ leginkább össze. Lényegében úgy alkottassék meg, hogy az, mint köztulajdon tárgyát képező ingóság kizárólag a kincstár tulajdonát képezze, de annak felfédezője és felszínre hozója, ha az illető tárgyaknak fémértékük (arany, ezüst, réz, bronz stb.) van, azok súlyának megfelelő pénzértéket kap jutalmul a mai fémérték egység ára szerint, tekintet nélkül azok régészeti értékére. Ha azonban fémértékük nincsen, úgy a kincstár belátására bízandó, hogy a felfedező milyen jutalomban részesüljön. Há a lelet tárgyai között drágakő is van, az a mai érték szerint becsülendő fel, még akkor is külön, ha az arany vagy ezüst foglalásban van és csak egy más tárgynak kiegészítő részét képezi.

A földtulajdonos eddigi részesedése töröltessék, mert ő ez eredményhez semmivel sem járult.

Az első hatóság által felvett és hitelesített jegyzőkönyv alapján az átszolgáltatott tárgyak azonnal a felettes hatósághoz (egyenesen a pénzügyminiszteriumhoz) további eljárás végett a jegyzőkönyvvel együtt felküldendő.

BÁNYAHIREK.

Készülék bányagáz jelzésére.

Az új készülék lényegében egy precíziós mérlegből áll, melyet márvány- vagy mázatlan téglaszekrényben helyezünk el, hogy légáramlástól, portól stb. védve legyen; a levegő s az esetleg jelenlévő gázok a téglalikacsain keresztül a szekrénybe diffundálhatnak. A megfigyelő helyen ugyancsak egy precíziós mérleget állítunk fel, mely az előbbivel teljesen megegyezik, a szekrény azonban üvegből való. Mindkét mérleg bal serpenyőjében egyenlő nagyságú üres üveggömböket helyezünk el, melyekkel a jobb serpenyőben levő súlyok egyensúlyt tartanak. Ha a bányában veszélyes gáz van jelen, a téglaszekrénybe is bediffundál; a mérleg serpenyőjén lévő üveggömb nehezebb vagy könnyebb lesz, amint a levegőnél könnyebb vagy nehezebb gáz fog a szekrénybe behatolni.

Ha tehát a bányában veszélyes gázok vannak jelen, a mérleg karja kibillen s egy áramkört zár, miáltal a vészcsengő megszólal. Ezen utóbbi mérleg a megfigyelő helyen lévő mérleggel egy komplikált villamos készülékkel is össze van kapcsolva olyképen, hogy a megfigyelő helyen lévő mérleg pontosan ugyanazon kilengéseket végzi, mint a bányában levő.

A különböző sűrűségű gázok különböző kilengéseket fognak előidézni; ezen kilengések nagyságáról már a megfigyelő helyen is meg tudjuk állapítani a bányában jelenlévő gáz minőségét.

A láva és alkatrészei. A föld mélyéből vulkánikus erupciók útján kikerülő láva anyaga a föld mélyében állandóan foglalatokodó bányászembert eléggé érdekelteti, hogy a lávaalkatrészek analizisével némileg tisztában legyen. A lávát európszerte, de különösen a Vezuv táján ismételt vegyelemzések tárgyává tették; e tekintetben legtöbbet fáradozott Casoria portici-i tanár, kinek legújabb vizsgálódásai alapján megállapítható, hogy a fokozatos lávakihülés és lávakő-szilárdulás

folyamata alatt temérdek ammoniák, chloranyag és kettedszénsav szokott felszabadulni. A még csak alig merevedő lávaanyag finom kérgén ammoniumchlorid, natriumchlorid és elég nagy mennyiségű vaschloridot fogunk találni. A láván és rokon lapillákon nem egy helytt ferri-só is akad, amit egyébként a régi vizsgálódók legtöbbször, külsége után ítélve, kénképződménynek tartott, holott a szabad kén jelenlétét eddig egyetlen esetben sem lehetett a lavaneműeknél megállapítani, viszont sulfitok és sulfátok annál bővebben találhatók azokban. A szabad kénsav a lávakérgen sulfátok társaságában jelentkezik. Jellemző tünetként fölemlíthető, hogy annak a lávának anyaga és alkatrészei, amely a Kr. utáni első században Pompéjít és Herculánomot eltemette, időkorától eltekintve, összetételeiben ugyancsak alig különbözik akár a borzalmas 1631-diki kitérés, akár pedig a legutóbbi évek kitérésének lávaanyagától. Az a rengeteg mennyiségű káli, foszforsav, mész és magnézia, amelyet a Vezuv időnként kilök, mesés termékenységté teszi a környék kulturterületeit.

Platinaforrasztás. Javításra szoruló platinatégelyeket és platinából készült egyéb eszközöket rendszerint vagy platinaanyaggal, vagy pedig arannyal szokás egybeforrasztani. Am az arany csak jelentéktlenebb javítások esetén jöhet számításba, miután nagyobb hőfok mellett olvadásnak indul. Platinaeszközök és műszerekben támadt egy-egy repedést, rést legegyszerűbben a következő eljárással szoktak kijavítani: A repedés réseit kitöltik platinapor és terpentinolajból készült, megfelelő gyurmájú keverékkel; az egészet aztán fehérizzásig hevítik s azután megfelelő eszközzel szilárdá kalapálják. Néhol egy-egy, a repedésre alkalmazott megfelelő nagyságú platinpléhlemez is, izzóvá hevítve, egybe fog forradni magával a platinaedényvel. Egy-egy, a platina felületén támadt kisebb likat, nyílást oly módon szoktak eltüntetni, hogy azon megfelelő vastagságú platinasodronyot huznak keresztül; a sodrony két végét aztán lecsipik, az egészet izzadásig hevítik s azután a kiálló sodronyvégecskéket mindkét felől lekalapálják.

Hány bányász van a földön? Nagybritannia hármass egyesült királyságának belügyminisztere csak nemrégiben tette közzé földünk tavalyelőtti bányatermelési viszonyainak érdekes statisztikai adatait, amelyekből megtudhatjuk, hogy a föld összes lakosságának több mint $\frac{1}{3}$ százaléka foglalkozik bányászattal, úgy hogy a bányamunkások tekintélyes száma az 5 világrészben az 5 milliót jóval túlhaladja. Ebből is több mint 1 millió bányászembert foglalkoztat maga a hármass brit királyság, 1 milliónál több bányásznak ugyancsak megint a brit gyarmatok adnak kenyeret. Valószínű, hogy azért a bányászattal foglalkozók száma a földön ma a 6-7 milliót is meghaladja, mert több olyan ország foglalkozik bányamiveléssel, amelytől statisztikai adatokat beszerezni nem sikerült. Ezek a következő államok: Kína, Perzsia, Brazília, Bolivia és Törökország. Legtöbb a szénbányász közel 1 millió Angliában s mintegy $1\frac{1}{2}$ millió a többi államokban. Ausztria-Magyarország szénbányászainak száma a statisztikában 110 ezerrel van feltüntetve.

Pénzügyi, ipari és kereskedelmi hírek.

A Meisels-cég.

A napisajtó bőven foglalkozott azzal a feljelentéssel, melyet gr. Csáky Gyula tett a Meisels-féle betéti társaság ellen, egyenesen sikkasztással vádolván a tekintélyes céget, melynek hírneve a messze külföldön is ismeretes. Nem tudjuk eléggé sajnálni elsősorban, gróf Csáky Gyulának könnyelmű eljárását és üzleti

szakavatatlanságát, hogy nyilván főuri szeszélyből óriási anyagi és erkölcsi károkat volt képes okozni cégtársának, ki rengeteg jövedelemhez juttatta az egész családot. Másodsorban sajnálnunk kell azt, hogy a botrány- és szencióéhes magyar sajtó olyan hamar kész egy kiváló iparvállalatnak jó hírnevét tönkre tenni alaptalan feljelentések alapján.

Az ügy ugyanis a következő: Meisels S. udvari tanácsos gr. Csákyék részvételével egy betéti társaságot alakított, melynek ma csak *bányaiparvállalatai megközelítik a 14 millió koronát*. A társaságba gróf Csáky Gyula a halmágyi erdejével lépett be, melynek értéke azóta öt és fél millióval emelkedett, amit különben tisztán Meiselsnek köszönhetett. A gróf most azt követelte, hogy a haszonból a 6 millió koronának megfelelőleg részesedjék s minthogy a betéti társaságra vonatkozó rendszabályok értelmében Meisels nem engedte meg a társaság üzletkönyveinek betekintését, a gróf polgári pert indított. De be se várta a per végét, bűnügyi feljelentést tett, amit aztán a magyar sajtó botránynyá fújt fel.

Az ügy békés elintézését nyert s a gróf, kinek eljárását még testvérei is elítélték, visszavonta feljelentését. De az eset mégis megtörtént. Reméljük azonban, hogy a kiváló cég, melynek bányászatunk fellendülése sokat köszönhet, zavartalanul folytatja munkálkodását, mely eddig csak javára vált bányászatunknak.

Kővárvidéki köszénbánya rt. cég alatt új vállalat alakult a Központi kereskedelmi és iparbank rt. égisze alatt 600.000 K alaptőkével, mely a Szatmár-megyében, Kővár vidékén fekvő elsőrendű barnaszén-telepek kiaknázását tűzte maga elé célul. A társaság az általa megszerzett 2000 kat. hold saját szénterületen kívül meg 15.000 hold ktbányászására az elővételi jogot is biztosította magának igen előnyös feltételek mellett. A területek Nagysomkut vasutállomás közelében fekszenek és a 1 $\frac{1}{2}$ —3 méter vastagságú szénréteg 5300 kalóriájú szenet tartalmaz.

Az Egyesült téglá- és cementgyár rt. az 1907. évben 161,844 K tiszta nyereséget ért el, míg 1906-ban 1.999,388 K vesztesége volt, melynek fedezésére 1907-ben a 3 millió alaptőkét 1 millió K-ra szállították le.

A Tapolca-szentgyörgyhogyi bazaltbánya rt. 1907. évi mérlegét nyereség és veszteség nélkül zárta. Az összes vagyon 368,286 K, a befektetés 359,954 K és a hitelezők követelése 68,286 K.

A Melocco Péter cementárnyagár és építési vállalat rt. 1907. évi első mérlegét 239,971 K bruttó bevétel mellett 108,801 K tiszta nyereséggel zárta, ami a 400,000 K alaptőke 27.2 százalékos kamatozásának felel meg. A mérleg a gyár telkét 196,537, épületét 156,651, berendezéseit 165,154, a nagyszabenyi gyárat 52,433 és az árukészletet 124,875 K-ra értékeli. Az adósk tartozása 380,121 K, a hitelezők követelése 284,315 K.

Szabadalmi hírek.

Az elmúlt héten az alábbi szabadalmakat jelentették be. A bejelentett találmányok egyelőre jogtalan használat ellen védelemben részesülnek. A bejelentések ellen 60 napon belül fel lehet szólni. Érdekeltek feleknek bővebb felvilágosítással szolgál a szerkesztőség.

1. **Vasuti sintonp,** mely cementszerű anyagból árs belsejébe merevítő sodronyhurkok vannak ágyazva. A talp két végén bemélyedéssel bir, melyeken egy-egy keresztrud halad át, mindegyik keresztrudhoz kampókkal ellátott orsót erősítünk. A sinnek a talphoz való erősítése ezen orsók segítségével történik olyképen, hogy az orsók kampóit csavarral a sin talpához erősítjük.

Eljárás brikettek gyártására szénből és egyéb éghető hulladékanyagból, kőőanyag nélkül. Az anyagot igen finoman elosztott állapotban és lehetőleg annyira nedvességmentesen sajtoljuk lassan növekvő, de igen magas nyomással, hogy az ugyanazon anyagra nézve állandó legnagyobb nyomás alkalmazása elégséges legyen, hogy az anyagban foglalt levegő kihaljtása után az egyes anyagrészeket tisztán ohesió, vagy az ezzel egyidejűleg kilépő bitumen stb. által szilárdan kötött darabbá egyesíthessük.

3. **Eljárás porhanyó ércnek kohósításhoz való előkészítésére.** A porhanyó ércnek egy részét a rendes eljárás szerint zsugorítás céljából a forgó kemencén vezetjük keresztül, az érc másik részét a kemencéből kikerülő, már zsugorodott anyaghoz vezetjük, mi által a porhanyó érc megszárad, a zsugorodott anyaghoz tapad s a koksizolásnál nehézséget nem okoz.

4. **Hordó különösen robbanó folyadékok számára.** A hordó egy védő rácszatba van ágyazva olyképen, hogy a hordónak elmozdítása esetén ezen külső rácszat fordul, míg a hordó tengelye körül nem forog, úgy hogy a nyílása állandóan a legmagasabb helyet foglalja el.

5. **Eljárás építkezési és hőszigetelési célokra szolgáló könnyű habarcsanyag előállítására.** Mész, gipsz, homok, enyv és más efféle keveréket aprított kukorica-csutkával jól összekeverünk, a keverékhez még tűzálló anyagot adunk, mi által igen könnyű, víz- és tűzálló habarcs keletkezik.

6. **Eljárás fémeknek nedves uton történő elektrolytos lecsapására.** Az eljárás a tárgyak előzetes zsirtalanítása nélkül történik olyképen, hogy a lecsapandó fémből vagy ötvözetből álló kathoda mellett oly elektrolytot alkalmazunk, mely valamely alkali koncentrált oldatából és alkali sulfit bisulfit vagy hyposulfit hozzáadása mellett vagy nélkül kevés alkalicyanidból áll.

7. **Cement tetőcserép.** A rombus vagy romboid alaku, cementből álló tetőcserépnek felső sarkán alkalmazott orra körcikket képez. Szélességi átlójának két végén az átlapolásnak megfelelő mértékben le van tompítva.

8. **Eljárás vízhatlan műkőanyag előállítására.** Az anyag homokból vagy más töltőanyagból, cementből, kátrányból vagy más efféle bitumenes anyagból áll. A bitumenes anyagokat legfeljebb 10%-os mennyiségben adjuk hozzá, hogy az anyag tökéletesen vízhatlan, de emellett szilárd is legyen.

9. **Gáz-, illetve petroleumfőzőre alkalmazott vizüst.**

10. **Ujtás cementcsöveket formáló gépeken.**

Megadott szabadalmak. Az elmúlt héten az alábbi találmányokra adtak szabadalmat. Érdeklődőknek bővebb felvilágosítással szolgál „A Bánya” szerkesztősége.

1. Eljárás tüzelőanyag előállítására.
2. Berendezés vízben oldható kötőanyaggal készült briketteknek az időjárással szemben a kötőanyag elköszülésével történő ellenállóvá tételére.
3. Eljárás Wolfram-dioxid előállítására.
4. Eljárás és berendezés cellulózeanyag gyártására.
5. Készülék rostanyagból és hidraulikus kötőanyagokból műkövek előállítására.
6. Megosztó zuzószerényfenék kokszkemencék számára.
7. Plasztikus masszából való csőalakú test, valamint eljárás ennek előállítására.
8. Berendezés és eljárás szén és széntartalmú anyagok száraz desztillációjára.
9. Eljárás tengervíznek ellenálló cementnek nagyolvasztó salakból való előállítására.
10. Fűtőlángzó folyékony tüzelőanyagok számára.
11. Eljárás mesterséges masszák és tárgyak előállítására természetes vagy mesterséges korundból vagy olvasztott alumíniumoxidból és cementből, mészből, gipszből és más, vízzel megkeményedő kötőszerekből.

KÜLFÖLD.

Ujabb chromvastelepek. Görögország keleti részein és a szomszédos szigeteken, részben üzemben álló vasérctelepeken, gyors fellendülésnek induló chromvas, tartalmu ércre bányák keletkeztek. A vasércet itt mészkő társaságában jelentkeznek, elvéve peridotit, sőt szerpentin is akad a vasércekkel kontaktusban. A szerpentin apró erecskéket alkot itt a vasércanyagban. Antikyra vidékén a vasérc több kilométer hosszúságban fehér mész társaságában jelentkezik, majd utóbb a meszet felváltja a szerpentin. Az itteni vasércet alapmasszája apró, szabálytalan ércgolyócskák, vagy különböző nagyságu tojásdad alakúatú ércdarabkákból áll. Ezek az ércgolyócskák a vegyelemzés alkalmával sokkalta vasércdusabbaknak bizonyultak, mint maga az alapmassza, e mellett sok köztük a mágnesvas is. Ahol az alapmasszában nagyobb tömegekben jelentkezik ez a golyóbisos, illetőleg oolithos tojásdad vas, ott az érc-tartalom is dusabb. A görög chromvasérc-telepek korát illetőleg kétségtelennek látszik, hogy azok a föld krétakorszakánál fiatalabbak, viszont idősebbek a tertiár korszaknál, amely ilyes érceket nem tartalmaz. Az ércek chromvastartalma néhol 8%ig emelkedik, egyéb alkotórészei közül a mágnesvas körülbelül 1%-ot képvisel.

Petroleumelőfordulás szénbányákban. A North Staffordshire vidéki bányamérnökök Stoke-on-Trentben tartott szakgyűléseinek egyikén Peosgeord olajpróbát

mutatott be, amely Leyceitből, illetve a Fain-Lady-bánya Bulhurst-fekvetéből származik és széntelep tömegének zömében lett megütve. Az olajlelet mélység-fekvése 2300 (angol) láb. Értéke aránylag csekély, mert csak kenőcélokra hasznosítható. Lelőhelye a talpnak egy hasadéka, melyből több napon át minden nehézség nélkül kimerhető volt. Pár nap múlva hirtelen eltűnt. A hallgatóság között többen saját gyakorlatukból is felemlítettek hasonló eseteket.

Bajorország állami szénkutatásai, melyeket ezen ország kormányának megbízása folytán az „Internationale Bohrgesellschaft (Nemzetközi mélyfuró társaság) St. Ingberts közelében végzett, az 1500 m. mélységig lehatoló furólyukak dacára sem vezettek a kívánt sikerhez, minek folytán felhagyásukat határozták el.

A gyémántipar pangása következtében a Dutoitspan mine bányászatát 1908. évi április hó 27-én be fogják szüntetni.

Versenyfurás kőzetet furó gépekkel Transvaalban. Transvaal állam. kormánya és a bányász-kamara 5000 font sterling jutalmat tűzött ki a Randbányák céljainak leginkább megfelelő kőzetet furó gépek jutalmazására. A verseny határnapja 1909. január hó 1-ére van kitűzve. Az első díj 4000, a második díj 1000 font sterling lesz. A legügyesebb furómunkás 257 font sterling jutalmat fog kapni.

A közönség köréből.

Szénkötlevél-minta.

Több olvasónk kért tőlünk szénkötlevél-mintát. Mint egyik igen praktikus formát, a következőt közöljük:

A reichenbergi kereskedelmi és iparkamara elfogadta egyhangulag azt a tervezetet, melyet az új szénkötlevél megállapítása tárgyában kiküldött bizottsága a bányatulajdonosok és iparosok megegyezése alapján még csak nemrég terjesztett elő. Az új kötlevél, mint alább látható, teljesen a prágai tőzsde szénokmányaihoz simul. Új rendelkezést csak a szén árának emelésére és a vis major eseteinek taxatív felsorolására nézve tartalmaz. Főbb rendelkezései az alábbiak:

1. A tényleges átvétel, illetőleg szállítás az aknáról történik és pedig amennyiben más megállapodás nem jött létre, a termelési napok szerint egyenlően felosztva, egyenlő havi mennyiségekben. Napi egyforma szállításért az eladó felelősséget nem vállal.

2. A szén úgy szállítandó, mint az illető aknában kitermeltelett, azonban nem szabad benne több idegen alkotórésznek lenni, mint amennyi a telepek mindenkor alkatanak, normális bányá-üzemek valamint rendes osztályozásnak és elszállításnak megfelelő. Ugyanez áll a szén portartalmára, tekintettel az előálló normális surlódásra.

3. Minőségszerű a szállított szén, ha a kamara által kerültenként felállított lyuktávolságnak megfelel.

4. Az átvételben való késedelem feljogosítja az eladót, a törvény és szerződés adta egyéb jogain felül, a szállítását beszüntetni mindaddig, míg a mulasztás pótlást nem nyer; sőt jogában áll az eladónak vissza is lépni a szerződéstől, ha a vevő figyelmeztetés és a visszalépéssel való fenyegetés dacára sem tesz eleget kötelezettségének 8 napon belül. Ha az eladó van késedelemben, a vevő csak a kereskedelmi törvény adta jogaival élhet. Az ulólagos szállítás, illetőleg átvételt a nem késedelmes fél követelheti a késedelemes, fél ellenben nem.

5. Sztrájk esetén, bármiképen keletkezett is, továbbá kizárás, magasabb erőhatalom esetén, melyhez géptörés is tartozik, jogosult az eladó a szállítását a fenti események tartamához és terjedelméhez való arányban korlátozni vagy beszüntetni, ha lak-helyének kereskedelmi- és iparkamaráját és a vevőt az illető

események beálltától számított 8 napon belül azokról értesítette. Az ily akadályok miatt nem szállított mennyiségek utanszállítása csak közös megegyezés alapján szabad.

6. E pont taxative felsorolja azon eseteket, melyek az eladót a szállítás korlátozására, illetőleg beszüntetésére feljogosítják. Ezek: üzemzavar, nem önkéntes üzemmegszorítás, a felváltási időnek törvényi leszállítás, vagonhiány, munkáskizárás, bármely okból keletkezett sztrájk, mindenféle magasabb erőhatalom, így különösen tűzvész, vihar okozta katasztrófák, vizeöntés, háboru és mozgósítás.

7. A kötleivelben megállapított árnál magasabb ár csak akkor követelhető, ha a termelési költségeket egy újabb bányatörvény növeli és csak oly mértékben amilyenben utóbbiak a törvény folytán emelkedtek. Az áremelkedés a törvény életbelépte napjától számít, ha az eladó a vevőt és az illetékes kamarát 14 nappal ezen időpontot megelőzőleg értesítette.

8. Szóbeli megállapodás, ha írásba foglalva nincs, nem érvényes. A kötleivel csak barnaszénforgalomban és egy évnél nem hosszabb kötésekre érvényes.

A szerkesztésért felelős: **Apsay V. János.**

Dinamit Nobel részv.-társaság.

Meghívó.

Hétfőn, 1908. április hó 6-án délelőtt 10 órakor a társaság irodahelyiségeiben, Wien, I., Schaufelgasse 2. tartandó

XXIII. rendes közgyűlésére.

N A P I R E N D

1. Az igazgatótanács jelentése, a zárszámadás előterjesztése.
2. A vizsgáló-bizottság jelentése, a zárszámadás előterjesztése. (Alapszabály 32. §.)
3. Határozathozatal az 1907. tiszta nyereség hovatfordítása iránt.
4. Választások az igazgatótanácsba, 2 felügyelőbizottsági tag, 1 felügyelőbizottsági helyettes tag választása.

A részvényes urak, akik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, kéretnek részvényeiket az alapszabályok 26. §-a értelmében legkésőbb ez évi márczius hó 28-áig a társaság irodájában Bécsben vagy a Wiener Bankverein-nál Bécsben igazolójegy vétel ellenében letéteményezni.

Wien, 1908. március hó 21-én.

Az igazgatótanács.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

PIUS PIRINGER
BÁNYA ÉS ALAGUT-LÁMPAGYÁR
GRAZ, Strauchergasse 16. A

ajánlja eddig felülmulhatlan gyártmányait.
Viszontárusítóknak kedvezmény. Arjegyzek ingyen és bérmentve.

1777. sz.

Betöltendő állás.

Keresünk két jól számoló, ügyesen rajzoló, bányaaiskolát végzett altisztet, kik bánya és külszíni theodolit-mérésekben jártassággal bírnak.

Állást nyer továbbá egy olyan altiszt, ki műszaki és főleg térképrajzolásban gyakorlattal bír. A katonai földrajzi intézetnél (Militärgeographisches Institut) alkalmazásban állott pályázó előnyben részesül.

Pályázni szándékozók, eddigi működésükről szóló bizonyítványmásolataikkal felszerelt kérvényeiket legkésőbb f. é. április hó 18-ig igényeik megjelölésével, alulírt bányaigazgatósághoz terjeszték be.

Petrozsény, 1908. március 20.

Salgó-Tarjáni

köszénbánya részvénytársulat
Petrozsényi bányaigazgatósága

Roth, bányaigazgató.

Heinrich Exner,

Baumaterialien-Handlung

Lagerplatz und Kontor BERLIN NO. 55,

Elbingerstr. 61-64, an d. Greifwalderstr. Tel. Amt VII, 2683.

Grösstes Lager in sämtlichen

alten Baumaterialien für Haus-, Villen und Fabrikbauten.

Enorme Auswahl in

fast neuen modernen Türen und Fenstern jeder Art.

Torvege, Schaufenster, Ladentüren in jeder Grösse.

Gartengitter, —|— Träger, L-, U- und Z-Eisen.

Balken, Kant- und Kreuzhölzer, Dachschalung, Fussböden, alt und neu.

Dachschiefer, Granitstufen sowie jegliches andere Baumaterial zu billigsten Preisen.

J. POHLIG A. G. Kölnben,
 épít harminc év óta
sodrony-kötélpályákat,
 a legjobb kivitelben.

Több mint 1700 berendezést szállított 15—18, 20, 35 és 45 kilométer hosszban is.

Magyarországi
 képviselő:

PÁRIS OSZKÁR, Budapest

VII., Damjanich-utca 51. szám. TELEFON 82—16. SZ.

Hammer-, Hacken-, Bell-, Axt-
 etc. Stilen,

in allen nur dankbaren Formen und Grössen.

Grösstes Lager der Continents.

Grösstes Specialgeschäft der Branche

Muster und Preise auf gefl. Anfrage

Hamburg 1/c. **MOMME O. MOMSEN.**

Dus tartalmu

mangánércbányát

keres megvételre készpénz fizetés mellett
 előkelő kereskedelmi ház. Érdeklődők for-
 duljanak sürgősen lapunk kiadóhivatalához.

Pap Aurél

okl. magán b. mérnök

irodája

NAGYVÁRADON

Vizvezeték-utca 36|b sz. a.

Elvállalja minden e szakba vágó
 munkák elvégzését.

Elvállalok nevezetesen: kül- és bányaméréseket, három-
 szögeléseket, lyukasztási méréseket adományozási mé-
 réseket, térképek és kérvények szerkesztését, zárlikutat-
 mányok fektetését és bejelentését, idegen bányák meg-
 vizsgálását, szakvélemények megadását, bányavétel és
 eladás közvetítését, bánya és erdei vasutak építést,
 állisztek által vezetett bányautazatok időnkénti megtekint-
 ését s ellenőrzését, kutatások vezetését stb. stb.

Az igen tisztelt szakközönség
 szives pártfogását ez uton kéri

P A P A U R É L

okl. m. b. mérnök.

BURMEISTER C. CHAMOTTE-GYÁR

HALBSTADTBAN (ezelőtt C. KULMIZ).

Egyesítve az Egyesült Chamotte-gyárakkal m. Sz.
(ezelőtt C. Kulmiz) Saarauban és Marktedwitzben

Számos kiállításon ki-
tűntetést nyert.

Mindennemű tűzálló-termények; Chamotte-kövek; kvarc- és siliciumkövek, magasfokúak (hochbaisische) (védjegy X) és magas savfokúak. Különleges kövek nagyolvasztók és Martin-kemencékhez; üstkövek, tűzálló anyag acéltégelyekhez és hasonló legmagasabb igényeknek megfelelő anyag; Chamottelisztt acélöntéshez; tűzálló elszigetelőkövek 0-8 fajsúlyig, pl. léghevítő vezetékek kifalazásához; pír-szén-alakkövek, széntéglák a megkívánt mérték szerint, agyaghozzáadás nélkül, keményen sajtolva, megfelelően égetve, nagy olvasztókhoz. Alakkövek, göredek, hevítő-retorták (Muffeln). A kohászati, légszusz és vegyi iparágaknál használt mindennemű teljes kemencék szállítattak; különösen teljes nagyolvasztók léghevítőikkel, görbe és mészkemencék. — Fenti különlegességekben gyakorlott kőművesek rendelkezésre állnak.

Alapított 1850-ben.

Évi termelőképesség: 100 millió kilogramm alakos égetett Chamotte-ár.

1000 munkás.

Az elszállítás Halbstatban, Saarauban és Marktedwitzben a gyár saját vágányain esetleg vizen Boroszlóából gondosan eszközöltetnek

Sürgőnycim: „Feuerfest“ Halbstadt

Fénykép nagyításokat

akármilyen fénykép után, legszebb kivitelben, 55—68 cm. nagysága

diszes Passepartoutban 5 kor.-ért
olajban szinesen 10 koronáért

küldünk csomagolással együtt.

Képviselők mindenütt felvételnek:

„RAFAEL“ fényképnagyító és
festészeti műterem
BUDAPEST, VII/22.

VEREINIGTE CRUMMENDORFER QUARZSCHIEFERBRÜCHE LANGE, LUX UND OELSNER

RIEGERSDORF, Kreis Strehlen, Preussisch-Schlesien

Bahnstation CRUMMENDORF der
Strehlen-Grottkauer Eisenbahn

Telegr.-Adr.: Quarzbrüche RIEGERSDORF Strehlen-Schles.

Empfehlen ihre auf Ausstellungen **hochfeuerfestem**
mehrfach premiierten ausgezeichnet

Quarzschiefer in behauenen oder gesägten rechtwinkligen oder konischen Stücken für
Zustellung von Cüpol-, Schweiss- und Puddelöfen,
für Converter, in Zinkhütten für die Schächte der Zinkdestillieröfen, für Kalk- und Schnitzelrooken **Quarzschiefer**,
öfer Kesselfeuerungen aller Art usw.

ein hochfeuerfester Naturstein, hält bei höchsten Hitzegraden ganz wesentlich länger als beste Schamotte oder Dinassteine, wächst nur sehr wenig bei höchsten Temperaturen und ist sehr widerstandsfähig gegen Temperaturwechsel.

Preise: weit geringer, als für Schamotten und Dinassteine.

Quarzschiefer wird in behauenen und geputzten auch mit Diamantsägen -voll- und scharfkantig geschnittenen rechtwinkligen und konischen Stücken von bestimmten Längen geliefert und mit bestem ff. Mörtel vermauert.

Allererste Referenzen des Inn- und Auslandes, sowie Originalzeugnisse und Prospekte stehen zur Verfügung.

Die Erste

Böhmisch-mährische Maschinenfabrik

und Filiale „Prager Brückenbau-Anstalt“ in Prag liefert

komplette Bergbau- und Hüttenwerks-Anlagen,

Betriebs-Dampfmaschinen und Dampfkessel,

Fördermaschinen jeder Konstruktion und Grösse,

Förderschalen, eiserne Grubenhunte Aufsatzvorrichtungen Patent Strausz, Seilauflösungen, eiserne Förderstühle, eiserne Sortirungsgebäude und Dächer, Sortiranlagen, Kreislrätter Pat. Coxe, Pendelrätter Pat. Karlik, mechanische Wipper Pat. Karlik, Sortirungsroste Pat. Karop, Schrauben- und Kaliberroste Pat. Distl-Susky, Kettenförderungen und Seilbahnen, direkte Verladungen, Schiebehünen, Dampfkelabel u. Dampfaufzüge

Kräne, Bremsen, Aufzüge.

Ober- und unterirdische Wasserhaltungsmaschinen bewährtester Konstruktion.

Pumpen und Gestänge, Kunstwinkel, Steigrohre, Gebläsemaschinen, Luftkompressoren, Ventilatoren und Exhaustoren.

Dampfmaschinen für elektrische Beleuchtungs- und Kraftanlagen.

Normal- und Schmalspur-Lokomotiven.
Gasmotoren für Saug- sowie Druckgas.

GEBRÜDER FROMME

WIEN, XVIII. Herbeckstrasse 27.

Werkstätte mathematischer
Präcisions-Instrumente

Gruben-Patent-Boussolentheodolite. Gruben-Instrumente, Taschen-Grubenboussolen-Instrument Preis fl. 67.— in verschiedenen Grössen, Gruben-Latten und Stäbe, Verziehschrauben und Schnüre, Compasse, Gruben-Regel-Transporteure, Phantographen schwebendes System.

Illustrierte Preisverzeichnisse gratis und franco.

General Vertreter:

von Karl Zeiss in Jena.

Lager von plastisch wirkenden Zeissfeldstechern

: Drahtseile :

für alle vorkommenden
Zwecke fabriziert in best-
bewährten Ausführungen

E. F. Elbert,
Lugau i. S.

Gegründet 1862.

Gegründet 1862.

Magy. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága

Budapest, Kőbányai-út 13-25. sz.

Sürgöncim: „ÁLLAMI VASGYÁRAK BUDAPEST”.

Telepek: Budapest, Diósgyőrött, Vajdahunyadon,
Zólyom-Brezón és Kudsiron.

A b dapesti gyárban 1144 lóerő, 2850 munkás, a diósgyőri gyárban 7000 lóerő 5600 munkás, a vajdahunyadi gyárban 1374 lóerő, 1800 munkás, a zólyombrezói gyárban 3765 lóerő, 2900 munkás a kudsiri gyárban 280 lóerő, 480 munkás.

Mozdonyok, lokomobilok, arató-, fűkaszaló- és cséplőgépek, utimozdonyok, szalmakaszalók, kukoricamorzsolók, és egyéb gazdasági gépek, vasuti vizállomási berendezések, gőzkazánok, sajtolt villamos kocsik-keretlemezek, teljes lokomotív és vasuti kocsik kerékpárok, kerékvázak és tengelyek, vont fényes rudak, kovács- és acélöntvényű hajó- és gépalkatrészek, téglacélöntvények, alakos acélöntvények, különféle nyersvas és vasöntvények, szegecses, csavarok, csavarkulcsok, tűzálló anyag- és chamotteárak. Hidak, vasszerkezetek, vasuti sínek és sinkapcsoló-szerek, teljes vasuti váltók, keresztezések, vastartók, kereskedelmi vasak, lemezek, hidláncstagok, rúgóacél, kőfúróacél, reszelőacél, kocsirúgóacél, vágóacél, fenő-, brescian-, azralon- és durvaacél, sziklavésők, gazdasági szerszámok, különféle acélszerszámok, üllők stb. acéllövedékek, vont, hengerelt, kazán-, forr- és furócsövek ónozza és galvanizálva, öntött vascsövek. **Vizgázhegesztési eljárással előállított** gőzvezetési, vízvezetési és csatornázási csövek és csatornázási csövek szab. kötőkarimákkal vagy hengerelt karmantyúkkal, mindennemű bányacsövek, elektromos vasuti vezetékhez és világító testekhez való árbocok, hajóárbcok, vitorlarudak (Raaen) árbocszárak (Stengen), árbocszálkák (Spieren), póznák (Bäume), alagszövek, vizlégcsövek (peigattrohre), üreges mozgó hajódarúk (hohle Davits), tengeri uszorok (Meeresbojen) vízepítésekhez, hidjármokhoz és partbiztosítási falakhoz alkalmas csövek, melyek vízerővel a földbe nyomtatván és felülről cementtel kiöntévé, olcsóbbak és tartósabbak mint a kőfalazatok; olaj-, légszesz- és légnymósi tárgyak 200 atmoszféra és azon felüli belső légnymásra, torpedó-légpatronok, cellulose cukor- és szappanfőzőüstök, egészen hegesztett üzemi kazánok és mozdonykazán-köpenyek, malomdobok, retorták, központfutók, vegyszeti és ezzel rokoniparok céljaira szolgáló készülékek stb.

Gummiwaren,
Packungen,
Dichtungsmaterialien

liefert billigst

Lotzges & Hermann,

Schlebusch-Manfort, bei Köln a Rh.

Vertreter gesucht.

Troisdorfer

Bohröl

Alle Anforderungen entsprechend.

Natural, Rostschützend.

Wasserlöslich.

1 Kilo-Probe und franko. — Fass ca. 170 Kilo und
Kannen à 25 und 50 Kilo zu Mk. 60.— per 100 kilo franko
jeder Bahnhstation.

Chemische Fabrik Troisdorf

Dr. Hülsberg & Seiler, Troisdorf (Rheinland).

✂ LOSSINSZKY IMRE ✂

okleveles gépészmérnök műszaki irodája

BUDAPEST, V. KERÜLET, LIPÓT-KÖRUT 7. SZÁM.

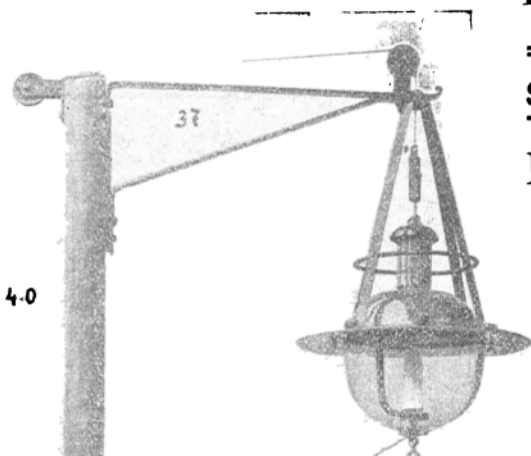
Telefonszám 64—72.

Postatakarékp. cheque és clearing 15657. — Folyószámla:
„Hermes“ Bank Budapest. — Lámpaműhely-telefon 2—16

Táviraticim LOSSIM.

Nagyfényerejű „Unicum“ petróleum izzólámpák szabadalm.

egyedüli gyártása és el-
árúsítása A jelenkor leg-
jobb és legolcsóbb világi-
tása. 1000 gyertyafény óránként 11.5 fillérbe kerül. Pótolja a villamos izzólámpát. Bármely petróleummal ég. Hordozható, bárhol felállítható és bárki által kezelhető. Bányák, gyárak, gyártelepek, rakhelyek, műhelyek, gazdasági udvarok, kerthelyiségek, fürdő- és forrástelepek stb. stb. számára.

Szabadalmazott „Zenit“ invert gázégő.

Ideális gázvilágítás! A „Zenit“-égő régen érzett hiányt pótol a gázvilágítás terén, amennyiben ezen égővel felényi gázfogyasztás mellett ugyanolyan intenzív fényt kapunk, mint a közönséges Auer-égővel. A „Zenit“-égő óránként 60 l. gázfogyasztás mellett 60 normál gyertyafényt ad, tehát a közönséges Auer-égőkkel szemben

50%-os gázmegetakarítást eredményez.

A „Zenit“ invert-égő kétféle nagyságban készül:

A-jegyű 60 normál gyertyafényű 60 l. óránkénti gázfogyasztás mellett. — B-jegyű 90 normál gyertyafényre 100 l. óránkénti gázfogyasztás mellett.

A „Zenit“ invert-égő ára:

Asztali lámpa állvánnyal (lásd ábrát) A-jegyű 20.— korona, B-jegyű 22.— kor. Fali- vagy csillár-lámpa A-jegyű 10.— kor., B-jegyű 12.— korona.

Folytonégő töltőkályhák

Különösen magyarországi szénre!

Feyér Gyula, okleveles gépészmérnök, tanár szabadalmazott rendszere szerint.

Nincs szükség drága külföldi szénre!

Fűtsünk olcsó hazai szénrel!

50%-os költségmegtakarítás!

Alkalmazásban vannak már: Budapest Városi Villamos Vasút, Technológiai Iparmúzeum, M. kir. államvasutak főműhelye, M. kir. Honv. Miniszterium, Nagykárolyi szinkör, Katonai közp. ruhatár, Váczi városház, Nagyváradi hadapródk., Schlick-gyár, Danubius hajó- és gépgyár stb

Munkácsi-féle szab.

takaréktüzhelyek egyedüli gyártása és elárúsítása.

Bármely tüzelőanyaggal fűthetők! 35—40% költségmegtakarítás!

Teljes egészükben magyar ipar!